

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У роботі розглядається питання розвитку у післявоєнний час сільського туризму в Україні як інструменту сталого розвитку сільських територіальних громад. Визначається теоретичне значення сільського туризму та його стратегічні напрями сталого розвитку.

Ключові слова: *сільський туризм, військовий час, громада, сталий розвиток, організаційно-нормативні заходи.*

The paper examines the issue of the development of rural tourism in Ukraine in the post-war period as a tool for the sustainable development of rural territorial communities. The theoretical significance of rural tourism and its strategic directions of sustainable development are determined.

Keywords: *rural tourism, wartime, community, sustainable development, organizational and regulatory measures.*

Постановка проблеми. В умовах післявоєнної відбудови України актуальним є пошук ефективних шляхів соціально-економічного відновлення сільських територіальних громад. Сільський туризм може стати важливим інструментом сталого розвитку з огляду на можливості, притаманні розвитку місцевої економіки. Проте, через певні проблеми в організаційно-правовій сфері, а також недостатнє нормативне забезпечення, необхідно визначити вимоги до розвитку галузі, що сприятиме її відродженню після військових дій. Тому визначення теоретичних аспектів та стратегічних напрямків розвитку сільського туризму в повоєнний період є актуальним питанням сьогодення.

Метою статті є аналіз сільського туризму в Україні як засобу сталого розвитку сільських територіальних громад у повоєнний період.

Сільській туризм в багатьох країнах світу є важливою складовою соціально-економічного розвитку територіальних громад. На сьогоднішній день сільський туризм – найбільш стрімко зростаюча галузь у світі [1]. Для задоволення потреб споживачів, які надають перевагу сільському відпочинку, територія України має надзвичайно великі туристично-рекреаційні можливості.

На сучасному етапі занепаду соціально-економічного розвитку України в зв'язку з війною на території держави розвиток сільського туризму призупинився. Але сільський туризм є видом туристичної діяльності, має великий потенціал у соціально-економічному розвитку регіонів нашої країни.

Сільський туризм є засобом доступного відпочинку міських мешканців у сільській місцевості та сприяє популяризації української культури в місцевих територіальних громадах.

Сільський туризм – це сектор місцевої економіки, який потенційно може забезпечити значний внесок в економіку села у вигляді нових робочих місць, збільшення надходжень від економічної діяльності, поповнення бюджету територіальної громади через сплату податків, що створює додаткові надходження в місцеву економіку.

Сільський туризм є видом відпочинку, який відрізняється від інших напрямів туристичної галузі, перш за все, особливостями складових туристичного продукту та його доступністю.

В результаті військових дій в Україні та занепаду села прифронтових територій спостерігається поглиблення демографічної кризи. Як свідчить практика країн світу, які пройшли через війну, в подоланні негативних тенденцій розвитку села можуть відігравати несільськогосподарські види діяльності, в першу чергу ті, що не вимагають державних капіталовкладень, а можуть задовольнятися використанням існуючих ресурсів сільських територій та наявного приватного житлового фонду. Окрім безпосередніх господарів, що надають послуги у сфері сільського туризму, отримати робочі місця можуть інші мешканці громади, надаючи різноманітні послуги. Сферою зайнятості місцевого населення можуть бути різноманітні ремесла (вишивка, килимарство, гончарство, ткацтво, різьбярство, писанкарство, ковальство), що сприяють виготовленню сувенірної продукції. Крім цього у сільському туризмі можуть надаватися послуги у сфері овочівництва, садівництва, бджільництва, конярства тощо.

Організаційно-правову та методичну допомогу підприємцям територіальної громади щодо організації садиби сільського туризму надають органи місцевого самоврядування, котрі несуть безпосередню відповідальність за сталий розвиток території громади.

Сутністю сільського туризму є організація відпочинку туристів у сільській місцевості, їх перебування у сільській садибі та відвідування природних і культурних об'єктів місцевості [2]. Центральною фігурою в організації відпочинку на селі є підприємець, що здійснює надання послуг у сфері сільського туризму, забезпечуючи туристів житлом, харчуванням, знайомить із місцевою культурою і традиціями.

Сільський туризм для місцевих мешканців є найкращим стимулом для започаткування та розвитку підприємницької діяльності, що дає додаткові прибутки та підвищує рівень зайнятості членів сільських родин [3]. Крім цього, діяльність територіальних громад з організації сервісу сільського відпочинку стимулює облаштування сільських осель і благоустрій сільської місцевості, створює додаткові шляхи наповнення місцевих бюджетів, перетворюється на вагомий чинник перспективного розвитку територій громад регіону.

Діяльність у сфері сільського туризму до військових дій на території нашої країни організовувалась на основі Закону України «Про туризм», Закону України «Про особисте селянське господарство», при цьому важливим є прийняття проекту Закону України «Про сільський зелений туризм» [4], інших законодавчих актах.

У нашій державі ініціатором поширення ідей розвитку сільського туризму є Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму. За її ініціативою були створені осередки сільського туризму в більшості регіонів країни.

Післявоєнний розвиток сільського туризму в Україні, на нашу думку, вимагає впровадження низки організаційно-нормативних заходів, які дозволять розвинути цей вид туризму:

1. Удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази щодо розвитку сільського туризму, її гармонізація з міжнародними стандартами.
2. Розроблення нормативних вимог щодо облаштування сільських садиб і об'єктів туристичної інфраструктури сільського туризму.
3. Визначення нормативних вимог щодо інформації про туристичні маршрути та об'єкти туристичної інфраструктури сільського туризму.
4. Розроблення системи стандартизації та сертифікації послуг у сфері сільського туризму.
5. Створення національної інформаційно-електронної бази з сільського туризму.
6. Розроблення нормативних вимог щодо кластерів в сільському туризмі.
7. Створення національної Програми розвитку сільського туризму в Україні.
8. Створення регіональних програм розвитку сільського туризму з інтеграцією їх до національної програми.

Отже, впровадження вищезазначених заходів дозволить відродити сільський туризм в Україні, що буде сприяти зростанню доходів до бюджетів місцевих територіальних громад і доходів сільських мешканців, які займаються діяльністю у сфері сільського туризму. Розвиток сільського туризму в Україні сприятиме якісному

відпочинку туристів у сільській місцевості, екологічній просвіті населення, охороні природи, розвитку місцевого соціокультурного середовища, підвищенню рівня життя громадян сільських територій. Сприяння розвитку сільського туризму має стати невід'ємною складовою державної регіональної політики, одним із шляхів вирішення питання зайнятості населення та соціально-економічного розвитку сільських територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власенко І. В. Особливості сільського зеленого туризму та перспективи його розвитку в Україні. *Збалансоване природокористування*. 2016. № 1. С. 37–41.
2. Діяльність у сфері сільського туризму. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%94%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_%D1%83_%D1%81%D1%84%D0%B5%D1%80%D1%96_%D1%81%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D1%83#google_vignette (дата звернення: 13.11.2024).
3. Долинська О., Гуцал Л., Гільберг Т. Сільський туризм в Україні: сучасні тенденції та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4250> (дата звернення: 13.11.2024).
4. Про сільський та сільський зелений туризм: Проект Закону України від 04.03.2021 № 5206. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JI04552A?an=3> (дата звернення: 13.11.2024).

Е. М. Дорофєєв, І. С. Зігунова

*Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка*

ВИКОРИСТАННЯ ПАРКОВИХ РЕСУРСІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

У роботі розглядається потенціал використання паркових ресурсів у розвитку туристичної індустрії. Зроблено акцент на значенні національних природних парків, міських та заміських парків як об'єктів для створення екологічних, культурних та рекреаційних туристичних продуктів. Досліджено принципи інтеграції природних територій у сучасний туризм, їх роль у задоволенні попиту на сталий відпочинок та збереження природно-культурного середовища. Показано важливість застосування еколого-економічних і організаційних механізмів управління парковими територіями для створення конкурентоспроможних туристичних продуктів.

Ключові слова: паркові ресурси, туризм, сталий розвиток, рекреація, природо-орієнтований туризм.

In the works examines the potential of using park resources in the development of the tourism industry. The emphasis is placed on the significance of national parks, urban